

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ МИЛЛИЙ МАРКАЗИ

Дадашева Ақида Абдужаббаровна,
Тошкент давлат транспорт университети,
“Халқаро оммавий ҳуқуқ” кафедраси мудир,
ю.ф.д., профессори,

Тилавбаева Гулсанам Бекпулатовна,
Тошкент давлат транспорт университети,
“Халқаро оммавий ҳуқуқ” кафедраси ўқитувчиси.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7972621>

Ҳозирги вақтда республикада инсон ҳуқуқларига риоя қилиш ва ҳимоялаш масалалари билан шуғулланувчи бир неча идоралар мавжуд. Улардан иккитаси қонун чиқарувчи, биттаси ижроия ва яна бири ноҳукумат органидир. Масалан, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи йил иш фаолиятида 1995 йилда Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили органи таъсис этилди ва унинг иштирокида инсон ҳуқуқ ва эркинлиги билан шуғулланувчи Комиссия тузилди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонига кўра Республика инсон ҳуқуқлари бўйича Миллий марказ тузилди.

Ўзбекистон Республикаси Инсон ҳуқуқлари миллий маркази давлат идоралараро таҳлил, тушунтириш ва мувофиқлаштириш органи ҳисобланади, яъни мазкур орган инсон ҳуқуқлари соҳасида давлат бошқарув органлари фаолиятини мувофиқлаштиради, инсон ҳуқуқлари соҳасидаги ишлар миллий режасини ишлаб чиқади, Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари ҳимояси бўйича миллий маърузалар тайёрлайди, давлат хизматчилари учун эса инсон ҳуқуқлари муҳофазаси соҳасида ахборот базаси яратади, уларни ўқитади, маслаҳатлар беради, ташвиқот ишлари олиб боради.

Марказнинг асосий мақсади – устувор вазифаларни ҳар томонлама ҳал этиш йўли билан Инсон ҳуқуқлари соҳасидаги Миллий фаолият дастурини – ҳуқуқ ва эркинликларни ҳимоя этишнинг кўп жиҳатли тизимини ишлаб чиқиш ва ҳаётга тадбиқ этиш, жумладан:

1. Инсон ҳуқуқлари соҳасидаги қонунчиликни такомиллаштириш;
2. Ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш ва инсон ҳуқуқларини суд йўли билан ҳимоя қилиш;
3. Инсон ҳуқуқларини суддан ташқари ҳимоя қилиш тизимини яратиш;
4. Турли тоифадаги шахслар ҳуқуқини ҳимоя қилиш стратегиясини ишлаб чиқиш;
5. Инсон ҳуқуқларига риоя қилиш кафолати сифатида ахборот олиш эркинлигини таъминлаш;
6. Инсон ҳуқуқлари соҳасидаги таълимнинг кўп мақсадли тизимини – алоҳида ихтисослашган курслардан тортиб оммавий маълумот – танишув дастурларигача ташкил этиш;
7. Ижро ҳокимияти доирасидаги вазирликлар, қўмитилар, идоралар ва муассасаларни инсон ҳуқуқлари соҳасидаги фаолиятини мувофиқлаштириш;
8. Ўзбекистон Республикасида Инсон ҳуқуқлари ва эркинликларни тизимининг

ривожланиши асосида халқаро ҳамжамиятга кириш йўллари шакллантириш.

Марказ фаолияти дастурининг ғоявий асоси – Инсон ҳуқуқлари Умумжаҳон Декларациясида баён этилган ҳуқуқий маданиятни ривожлантиришнинг умумбашарий тамойилларидир.

Ҳуқуқий давлат мафкурасини ривожлантиришни илмий режалаштириш инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш Миллий концепциясини яратишни кўзда тутди. Бу конвенцияда Шарқнинг кўп асрли ҳуқуқий маданияти тажрибаси, бизнинг буюк аجدодларимиз турмуш тарзи анъаналари акс этиши лозим. Марказнинг инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш миллий концепциясини яратиш фаолияти инсон ҳуқуқлари соҳасидаги ҳаракатлар миллий дастурининг муҳим назарий қисми, мамлакатнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида туб ўзгаришлар босқичининг бошланиши ҳисобланади.

Марказ фаолиятининг асосий йўналишлари:

1. Инсон ҳуқуқлари соҳасидаги фаолият миллий дастурини ишлаб чиқиш орқали давлат ва жамоат ташкилотларининг илмий-тадқиқот, таълим ва маърифий фаолиятларини мувофиқлаштириш;
2. Ўзбекистон Республикаси инсон ҳуқуқлари миллий концепцияси асосида ҳуқуқий давлат миллий мафкурасини шакллантириш;
3. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти эълон қилган инсон ҳуқуқлари соҳасидаги барча норматив актларни босқичма-босқич қабул қилиш орқали Ўзбекистон Республикасининг жаҳон ҳамжамиятига киришининг самарали механизмини яратиш.

Марказнинг қўшимча таркибий бўлинмалари:

«Кичик илмий жамоа» шаклидаги аниқ масалаларни ҳал қилиш учун тузилган вақтинчалик ижодий гуруҳлар мажмуасидан иборат. «Кичик илмийжамоа»ни яратишнинг биринчи босқичида марказ кўйидаги гуруҳларни ташкил этади:

- ахборот-таҳлилий маълумотлар билан таъминловчи гуруҳ (ахборотни йиғиш ва қайта ишлашнинг ўзига хос дастурини ишлаб чиқиш);
- жамиятдаги ҳуқуқий ислохотларни ижтимоий-иқтисодий таҳлил этиш гуруҳи (инсон ҳуқуқларини ривожлантиришни иқтисодий рағбатлантириш моделини яратиш);
- инсон ҳуқуқлари соҳасида кўп мақсадли таълим тизимини ташкил этиш гуруҳи (БМТ Ривожланиш Дастури фаолияти доирасида);
- Ўзбекистон телевидениеси орқали ҳуқуқий маданият асосларини тарғиб этиш гуруҳи (Марказ телекўрсатуви – «XXI аср одоби», алоҳида кўрсатув – «Телематн – ҳаммаси инсон ҳуқуқлари тўғрисида»).

Ҳамкорлик имкониятлари:

Халқаро алоқалар воситалари орқали маълумотлар алмашиш; ҳамкорликда нашрлар – монографиялар, ўқув қўлланмалари, мақолалар тўплами; семинар, конференция, симпозиумлар ўтказиш; телекўрсатувлар тайёрлаш, ўқув ва илмий-оммабоп фильмлар яратиш; тезкор экспедициялар, мамлакатнинг турли ерларида жойларга чиқиб тадқиқотлар ўтказиш. Марказ ўз фаолиятини амалга оширишда қатор халқаро ташкилотлар билан; БМТ, ЕХХТ, ТАСИС, ЮНЕСКО, АҚШ, Франция, Англия, Италия элчихоналари, қатор халқаро ноҳукумат ташкилотлар ва бошқа халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлик қилмоқда. Бундан ташқари бугунги кунда Миллий марказ олий ўқув

юртларида инсон ҳуқуқлари бўйича дарсликлар, маърузалар ва семинарлар ўтказилишини амалга оширмоқда.

References:

1. А.Х.Саидов. Национальный центр Республики Узбекистан по правам человека в 1999 году: основные направления деятельности. Т.,НЦПЧ. 2000. 12,18-бет.
2. Раҳмонқулов Х, Раҳмонов А. Права человека: история и современность. Т., Изд. «Мир экономики и право», 1998. 213 стр
3. Дадашева, Ақида Абдуҷаббаровна. "ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ–КОНСТИТУЦИЯВИЙ ИСЛОҲОТЛАР ДАВР ТАЛАБИ." Academic research in educational sciences 3.10 (2022): 288-291.
4. Дадашева А. А. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ–КОНСТИТУЦИЯВИЙ ИСЛОҲОТЛАР ДАВР ТАЛАБИ //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. 10. – С. 288-291.
5. Дадашева А. А. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ–КОНСТИТУЦИЯВИЙ ИСЛОҲОТЛАР ДАВР ТАЛАБИ //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. 10. – С. 288-291.
6. Дадашева А. А. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ–КОНСТИТУЦИЯВИЙ ИСЛОҲОТЛАР ДАВР ТАЛАБИ.
7. Дадашева А. А. ДАВЛАТ ХИЗМАТИНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШ ШАРОИТИДА ҲОКИМЛАР ФАОЛИЯТИ УСТИДАН ЖАМОАТЧИЛИК НАЗОРАТИНИ АМАЛГА ОШИРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. TSTU Conference 1. – С. 117-122.
8. Abdinazarova F. O. K. Q., Dadasheva A. A. FUQAROLIK HUQUQI: O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING YANGI KONSTITUTSIYASI VA HORIJIIY DAVLATLAR KONSTITUTSIYALARIDA //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. TSTU Conference 2. – С. 305-311.
9. Dadasheva A. A. Main Directions of Activities of Local Executive Authorities in New Uzbekistan //International Journal of Social Science Research and Review. – 2023. – Т. 6. – №. 5. – С. 377-383.
10. Dadasheva A. A. THE ROLE OF MASS MEDIA IN THE DEVELOPMENT OF CIVIL SOCIETY IN NEW UZBEKISTAN //Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 4. – С. 203-207.
11. Dadasheva, Akida Abdujabbarovna. "THE ROLE OF MASS MEDIA IN THE DEVELOPMENT OF CIVIL SOCIETY IN NEW UZBEKISTAN." Educational Research in Universal Sciences 2.4 (2023): 203-207.
12. Dadasheva, Akida Abdujabbarovna. "Main Directions of Activities of Local Executive Authorities in New Uzbekistan." International Journal of Social Science Research and Review 6.5 (2023): 377-383
13. Дадашева А. А. ПРАВО СВОБОДНО ПОЛУЧАТЬ И РАСПРОСТРАНЯТЬ ИНФОРМАЦИЮ–ВАЖНЫЙ ФАКТОР НЕПОСРЕДСТВЕННОГО ОБЩЕСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ НАД ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ И УПРАВЛЕНИЯ //Academic research in educational sciences. – 2022. – Т. 3. – №. TSTU Conference 2. – С. 14-19..

14. Dadasheva A. A. Main Directions of Activities of Local Executive Authorities in New Uzbekistan //International Journal of Social Science Research and Review. – 2023. – T. 6. – №. 5. – C. 377-383.
15. Dadasheva A. A. Main Directions of Activities of Local Executive Authorities in New Uzbekistan //International Journal of Social Science Research and Review. – 2023. – T. 6. – №. 5. – C. 377-383.